

APUNTS AL VOLTANT DE LA PROBLEMÀTICA ADOPTIVA

Conferència de la psicòloga **Carme Vilaginés Ortet** donada a ADDIF el 9 de febrer de 2008

introducció

Els mites d'una família no neixen en ella del no-res. Són el resultat de la integració dels mites de les famílies paternes que, també, són el resultat de la integració dels mites de les famílies paternes i, així, la història mítica es va remuntant cap al passat d'una determinada família, inserida en una determinada cultura que s'ha anat produint i evolucionant al llarg dels segles de la humanitat. Dic tot això per poder-nos fer càrrec de la dificultat que li pot representar a una determinada família trobar-se, de cop i volta, amb algú procedent d'una àrea mitològica i cultural diferent a la seva.

En un nivell més de cada dia, sabem que durant els primers anys de matrimoni (o d'aparellament) la relació es veu posada constantment a prova precisament per la trobada dels diferents mites familiars dels dos components de la nova parella. Cal un reajustament a dues bandes, perquè aquesta nova parella es pugui anar convertint en viable i duradora.

En el camp de l'adopció, és fàcil entendre que aquesta qüestió sigui tot molt més complicat, ja que la tendència natural dels pares adoptius, encara que pensin i assegurin el contrari, és creure profundament que la criatura, quan arriba a casa seva, parteix de zero i que seran ells els primers éssers que, a través de l'amor, influiran en l'infant i li transmetran les seves ideologies i creences. Però l'infant no és una *tabula rasa*, ha viscut unes determinades experiències que ja li han començat a forjar o, el més sovint, a malforjar la seva ment.

L'adopció és l'espai que ha de permetre crear vincles amb un infant que no n'ha tingut mai o que els ha tingut molt fràgils. Aquest infant ja posseeix una mitologia que els nous pares desconeixen. Si les mitologies d'ambdues parts no aconsegueixen de trobar-se, es pot produir fàcilment allò que s'anomena un diàleg de besucs. I aquesta mena de diàleg pot desembocar ràpidament en situacions familiars catastròfiques.

Al voltant de l'adopció també s'ha anat construint una sèrie de mites que tenen la funció d'assegurar als futurs pares adoptius que tot anirà bé. D'aquesta manera poden enfrontar-se, amb una forta idealització afegida, als sentiments de por que els assalten un cop han pres la decisió d'adoptar.

Dos d'aquests mites són compartits, dissortadament, per una bona part de la població, ginecòlegs i pediatres inclosos, i em semblen especialment importants i perillosos, perquè poden convertir-se en un parany i en la font de grans frustracions i sofriments. Són els següents: "És igual que un fill biològic" i "És molt millor petit que gran". En parlaré en detall més endavant.

Adoptar és una tasca difícil i molt delicada. Constantment es parla de l'adopció des dels diferents mitjans de masses: diaris, ràdio, televisió. Ara bé, hi ha uns temes dels quals mai no es parla. Són temes tabú. Individualment i en privat, sí que es comenten i la preocupació és general. Però l'ordre tàcita que es respira quan s'està parlant de cara al públic, és que hi ha coses que existeixen, que són certes, però que s'han de callar. Tinc experiències personals en què, havent estat invitada a parlar per televisió, m'he trobat, en directe, que no se'm deixava gairebé parlar. I també compto amb experiències en què, convidada a participar en tasques de sensibilització i informació de la població, en aquest cas per escrit, els meus escrits sobre adopció han estat censurats i deixats de banda,

segons se'm va dir perquè eren durs. Com sempre passa amb les censures, els qui les practiquen deuen considerar que la gent és immadura i que se l'ha de protegir amagant-li les coses que els poden inquietar. Però el que sabem i s'ha comprovat un munt de vegades és que, si hi ha coses inquietants i no se n'està informat, no ens podem preparar per enfrontar-nos-hi, hi ensopeguem de ple i ens fem més mal.

Avui penso parlar precisament de tot el que crec que s'hauria de dir i debatre obertament en taules rodones i fòrums a fi que la població estigués adequadament informada sobre un tema tan important com el de l'adopció d'uns infants que, en la seva curta edat, han patit sofriments molt greus.

La majoria d'infants abandonats que després podran ser adoptats, han anat a parar, si han tingut sort, i sovint després de vicissituds molt adverses, a una institució. El funcionament institucional no pot oferir, per bo que sigui, les atencions que necessita un nadó per créixer en bones condicions: companyia, empatia, dedicació absoluta, tranquil·litat, amor incondicional. A més, en els països menys desenvolupats, hi sol haver poc personal o personal gens qualificat per suplir un funcionament parental... De vegades, els infants han patit maltractaments físics, però el que és segur és que gairebé sempre han patit un maltractament psíquic: han patit l'abandó, la soledat, la manca de dedicació afectuosa que tant necessita l'ésser humà per a la seva bona maduració psicològica.

La soledat és tremenda per a tothom. No és difícil imaginar què pot representar-li a un infant la solitud forçada des que ha vingut al món i ha anat passant de mà en mà, com és el cas de la majoria de criatures abandonades. A qui hagi patit tot això li pot ser molt difícil, i en alguns casos pràcticament impossible, poder reconèixer la bondat del que se li ofereixi. Hi ha excepcions: hi ha infants que han anat a parar al si d'una bona família acollidora. Aquests tenen més probabilitats de sortir-se'n força bé, però també arrossegueu el llast de l'abandó previ.

Voldria que quedés clar, perquè ningú no pensi que tot ho poso en un mateix sac, que tinc el convenciment que adoptar un infant desemparat pot ser, i en molts casos és, una cosa molt bona per a tots els implicats, molt il·lusionadora, gratificant i satisfactòria. Però penso també que, perquè això passi, l'adopció ha d'estar molt ben preparada. Hi ha uns requisits indispensables que s'haurien de tenir en compte de manera molt estricta.

La gent se sol queixar del que en diuen entrebancs per poder realitzar el seu desig d'adoptar, i els mitjans de comunicació es fan ressò d'aquesta queixa i no es preocupen d'escatir la veritat. Crec que deu ser per una qüestió d'audiència, com sempre. La realitat és que no són entrebancs, sinó mesures preventives per evitar sofriments i fracassos. És més, la meua experiència m'ha fet arribar a la conclusió que les condicions d'una possible família adoptiva haurien de ser, encara, molt més ben estudiades i tractades a fi d'evitar al màxim les sorpreses desagradables que poden convertir una adopció en un infern.

Ara s'ha posat de moda parlar de l'adopció de gossos i sembla ser que hi ha molta gent de fora d'Espanya que en vénen a buscar aquí. Per què ho fan, això? Doncs perquè als seus països d'origen els demanen uns determinats requisits per garantir el benestar del gosset adoptat. Per exemple, si els amos de l'animal no poden ser a casa durant un nombre determinat d'hores diàries, no se'ls dona el gos que demanen. No conec la resta dels requisits que exigeixen, però aquest em sembla del tot raonable. A la vista d'això, el que sol passar és que els sol·licitants se'n van a un país on no es vigilen tant les condicions per tenir un animal a casa. I aquest país, dissortadament, és el nostre. Penso que és un detall molt significatiu i vull creure que en aquests països, si fan això per als gossos, deuen treballar, molt més bé encara, les sol·licituds d'adopció de criatures.

I – el llarg camí

Moltes de les parelles, solen arribar a la decisió d'adoptar després de fer un llarg camí de frustracions continuades. La majoria parlen d'haver patit un fort dolor sense cap mena d'ajut psicològic. Expressen el gran sofriment que han hagut de suportar cada vegada que el resultat d'un intent de fecundació ha estat negatiu. Una dona m'ho descrivia com el suplici de Tàntal.

El procés adoptiu, en realitat, comença quan una parella descobreix que no pot procrear. Hi ha excepcions (persones solteres o parelles que ja han tingut fills), però la majoria de sol·licitants són parelles estèrils o infèrtils. Caldria que es pogués iniciar un treball preventiu en forma d'ajut psicològic des d'aquest mateix moment.

En molts casos de dificultats d'embaràs, el que hi sol haver és un problema psicològic de fons: por als canvis en el cos, por a quedar deformades de per vida, por a ser menjades vives, des de dins, per una mena de fetus-monstre, por a atrevir-se a ser igual que la mare, sobretot quan es té la vivència d'una mare terriblement venjativa, por a engendrar amb el marit, si internament se l'està vivint com si fos un pare. Ràbia inconscient contra la masculinitat i rebuig de tot el que pugui venir dels homes...

Tot plegat es veu agreujat pel fet que haver de recórrer a un metge ja facilita la negació de la problemàtica psíquica: tot queda centrat en el funcionament corporal. Això impedeix el treball preventiu que, tant emocionalment com econòmicament, resultaria molt menys costós que l'inacabable recorregut de proves infructuoses. Aquest llarg calvari fa que, cada vegada més, esperin el nen desitjat com si fos un messies que els restaurarà de tot el dany viscut. I la realitat és que són ells els que haurien d'ajudar a restaurar el dany que l'infant hagi pogut patir! Tot això permet d'entendre que no es puguin sentir ben tractats si no se'ls dóna aquest nen tan esperat i, sovint, tan idealitzat. No es poden deixar ajudar per entendre i assumir que potser no estan preparats per tenir un fill adoptiu. A partir del no, els causants de tots els seus mals són l'Administració i els professionals que els han estat atenent.

II – aspectes de risc en la parella

- Elements patològics clars en algun dels dos.
- Inestabilitat, poc consolidats com a parella.
- Manca de recursos personals per enfrontar-se a situacions conflictives i, per tant, perill d'esfondrament davant de situacions que generin un nivell d'ansietat més elevat del normal.
- Que un dels dos desitgi adoptar i que l'altre accepti però que, en el fons, no ho desitgi.
- Nen o adopció molt idealitzat i que aquesta idealització no minvi durant el procés exploratori (no volen un nen real i el que es trobaran, ho serà).
- Voler substituir un fill mort (inconscientment: com el cas de les parelles que ho neguen, però que tenen pensat per al futur fill adoptiu el mateix nom del fill que han perdut)
- Rigidesa, ja que caldrà molta flexibilitat i mà esquerra.
- Intolerància i rebuig cap als pares biològics i el passat de l'infant, ja que els pares adoptius són els que han de poder ajudar el nen a reconciliar-se amb el seu passat. D'aquesta reconciliació en depèn la construcció de la seva identitat: ha de poder integrar el que ha viscut en el passat amb el que visqui en el present. A tots ens dóna identitat el nostre passat més remot.
- Família extensa en desacord. Recordo el cas d'una senyora molt rígida i dependent de la pròpia mare. La seva mare, a més, no veia amb bons ulls una adopció, "però segur que, quan el tinguem, ho veurà bé, perquè és criaturera, molt més que jo, que no en sóc gens". A més, es tractava d'una parella poc consolidada, no feien gaires coses en comú, quasi no coincidien a casa, suposadament per raons de la feina, però va quedar clar que els era possible canviar d'horaris i no s'havien planejat mai, ni s'ho plantejaven ara, de fer-ho.
- Quan addueixen que ho fan per altruisme, solidaritat o filantropia. Això sol amagar una problemàtica de fons greu, que pot ser, per exemple, sentiments de culpa per atacs

inconscients als propis pares i forta necessitat d'expiar, quan el que es necessita és un desig molt genuí d'ajudar a créixer un infant. No podrien marcar límits i mantenir-los amb fermesa, no podrien marcar normes clares, però flexibles. Als pares adoptius, en general, tot això ja els acostuma a costar molt, de por a no ser vistos com uns bons pares.

Cal pensar, també, que la problemàtica de fons que arrossegui l'infant no sortirà fins que no es trobi amb unes figures paternes. A l'orfenat sol quedar emmascarada i reprimida.

Els pares adoptius han de saber que seran posats a prova, que és necessari que el fill adoptiu els pugui posar a prova i que, de vegades, ho farà amb molta duresa i molt de sofriment. Poder aguantar aquestes situacions difícils i dures és l'únic que pot ajudar realment a pal·liar els efectes de l'abandó que la criatura va patir i a iniciar el camí de la recuperació psicològica.

III – carències dels nens i les seves conseqüències

- En la majoria dels casos, sobretot en els de nens de fora del país, només es pot obtenir una informació general. No es pot saber mai com són exactament els nens ni què els ha passat realment.
- Sovint estan desnodrits.
- Pot ser que parteixin de fortes carències i, sobretot, d'un buit afectiu molt important, la qual cosa dóna el resultat de nens fràgils, físicament i psíquicament, inestables, hiperactius, intolerants a la frustració i buscant sempre satisfaccions immediates.
- Acostumen a mostrar una dificultat per controlar els impulsos, baixa autoestima (*si m'han abandonat, és que no valc res*) i desinterès pel futur.
- Relacions superficials, tant se'n poden anar amb el primer que passi com poden adoptar una actitud adusta i tancada amb dificultat per establir vincles nous, generalment de la por a tornar a fracassar.
- Poca capacitat de diferenciació, tant els pot ser un com un altre.
- Poden mostrar una gran desconfiança respecte dels adults ja que pot ser que vinguin de situacions de molta duresa.
- Situació psíquica molt delicada amb sentiments d'amor i odi constants.
- Solen sentir culpa per haver anat a una nova llar, "abandonant" la que tenien fins llavors. Són sentiments interns, inconscients i, per tant, molt allunyats del pensament conscient.
- El malestar que han viscut apareixerà quan es trobin amb un pare i una mare. Jollanda Galli, citant la Dra. Pagnoni, deia que *"el bé pot fer molt de mal a qui n'ha estat privat durant molt de temps, igual com a algú que hagi patit molta gana li pot fer mal l'aliment que se li doni i el pot vomitar en comptes d'acceptar-lo i pair-lo"*.
- El nen adoptat, per aquestes raons, podrà tenir dificultats per veure els pares adoptius com a bons pares, ja que n'ha estat privat. El malestar per tot el que ha viscut, no sol sortir mentre és en una institució. La presència dels nous pares el posarà en contacte amb aquesta carència que ha patit i li desvetllarà ràbia, ressentiment i agressivitat per tot el que no va tenir. Aquesta ràbia anirà a parar inevitablement cap als pares adoptius, els quals s'hauran de fer càrrec de la situació i ajudar el nen a superar-la. A ells, que li estan donant tantes coses bones, els pot costar d'entendre que és precisament això el que desvetlla en la criatura tanta ràbia. (*"Li ho donem tot i miri com ens tracta!"*).
- Cal ajudar-los a pair i a refer dins seu una història precedent, sovint difícil de comprendre i que no es podrà conèixer mai del tot. Se'ls ha d'ajudar a desculpabilitzar-se i a desculpabilitzar els pares biològics.
- Quan s'intenta que les parelles puguin pensar en totes aquestes coses i en les dificultats que el fill adoptiu els pot plantejar, no s'ho creuen. Són pocs els qui enfoquen l'adopció de manera realista. A més, els qui s'ho poden arribar a creure, sempre confien que, amb dedicació i amor, o

potser fins i tot amb ajut psicològic, el fill adoptiu arribarà a respondre d'acord amb els seus desigs. És cert, però, que cal que les parelles tinguin sempre un mínim d'esperança perquè, si no, ningú no es veuria capaç d'adoptar. Però aquesta esperança ha de partir de bases realistes.

Fa uns mesos, un psiquiatre de gira pel nostre país, Boris Cyrulnik, acabava de publicar un llibre¹ on afirmava categòricament que tot infant traumatitzat de petit, per molt traumatitzat que hagi estat, és recuperable. Naturalment, deia que és recuperable si es fan les coses ben fetes.

Doncs bé, jo he vist situacions en què, per molt ben fetes que s'hagin fet les coses, la recuperació no ha estat possible. I això és el que penso que els qui volen adoptar haurien de saber. Han de poder reflexionar realísticament, han de poder mesurar les pròpies forces i les capacitats per dur a terme la tasca reparadora imprescindible que hauran d'encarar, a més de les tasques habituals de tots els pares. I han de saber que es trobaran amb moments molt difícils i que la seva tasca pot no donar els fruits esperats. És evident, però, que, si les coses es fessin ben fetes hi hauria molts més casos afortunats.

IV – les coses que no se solen dir i les que es diuen quan encara no poden ser escoltades

- Que **el dret a adoptar no existeix. Ningú no té dret a tenir un fill adoptiu.** En canvi, els infants desemparats sí que tenen dret a tenir uns pares adoptius adequats.
- Que hi ha un percentatge molt elevat d'adopcions que no van bé per **la gran dificultat en la creació d'un vincle afectiu bidireccional** (de pares a fill i de fill a pares, perquè també s'ha de saber que el fill adoptiu **ha d'arribar a adoptar els pares que li han tocat** amb una adopció autèntica, feta a partir de conèixer-los, d'establir-hi un vincle afectuós i d'acceptarlos tal com són. Exactament el mateix que els pares hauran de fer amb ell.
- Que el problema essencial dels nens adoptats **és el de l'abandó, no el de l'adopció.** S'acostuma a parlar, fins i tot entre professionals, dels problemes de l'adopció i no gaire dels problemes de l'abandó. Em refereixo als problemes de fons, als sentiments que interferiran en la relació amb els pares adoptius. Els propis pares necessiten negar que aquests sentiments existeixin en l'infant adoptat. Tenen por de no tenir prou recursos per fer-hi front i, a més, ells mateixos es veuen assaltats, també, per sentiments molt dolorosos. Pensem, per exemple, en alguns pares adoptius que no saben què els passa a ells, però no se senten bé. En el treball psicològic que hem programat s'ha vist que un dels motius del seu malestar eren unes **fantasies inconscients d'haver robat el fill** i, per tant, forts sentiments de culpa, i també les seves pors sobre quin deu haver estat el passat real de la criatura. Si tot això no es treballa a fons, l'embolic cada vegada és més gros.
- Que moltes vegades les adopcions no van bé perquè el dany sofert per l'infant ha estat tan devastador que **no hi ha recuperació possible.**
- Que hi ha nens abandonats que **no són adoptables.** Uns, per qüestions legals i uns altres, perquè aquest dany devastador **ha de ser tractat fora d'un ambient de família** i, si s'intenta posar aquests infants en una família, tothom en sortirà perjudicat, família i criatura, i el dany es multiplicarà. Els nens amb danys massa forts requereixen la contenció que només pot oferir una institució, sempre que sigui una institució adequada, per poder tirar endavant.
- Que **l'amor no és suficient per fer-se càrrec d'un fill adoptiu.** Que es necessita una forta capacitat d'empatia, sensibilitat, fermesa, comprensió, flexibilitat, tolerància, fortalesa i, sobretot, **capacitat de reparació com a element intrínsec al llarg de tot el procés.** A part de reparar el dany que els pares han sofert amb l'esterilitat i els múltiples fracassos per engendrar, cal que puguin ajudar a cicatritzar les ferides que hagi patit l'infant, sabent que potser mai no es tancaran del tot i ignorant de quina mena de ferides es tracti.

¹Los patitos feos, ed. Gedisa

- Que per poder fer això, **és imprescindible l'ajut professional**, ja que només es pot contactar amb aquestes ferides ocultes a través d'entendre el món intern dels pares i el del fill, a través de rastrejar els seus processos inconscients.
- Que és necessari facilitar i promoure que el fill adoptiu s'interessi pel seu passat, que pugui fer preguntes. **I sobretot cal promoure-ho quan l'infant es mostri desinteressat davant el tema o quan doni senyals evidents de no voler-ne saber res.** Quan els pares parlen de "respectar el silenci del fill" han de saber que s'estan autoenganyant per evitar una cosa que a ells també els fa molta angúnia i que estan fent el joc a unes defenses insanes i perjudicials.
- Que una família adoptiva no serà mai igual a una família biològica. Els problemes tindran sempre un factor diferent que caldrà tenir en compte: d'una banda, el passat desconegut del fill i, de l'altra, el fet d'haver estat adoptat per persones completament alienes als conflictes i fracassos d'aquell passat.
- Que no ser idoni per adoptar no vol dir no valdre res com a persona, de la mateixa manera que ser idoni no vol dir ser excepcional i meravellós. Vol dir tenir o no tenir unes característiques emocionals determinades, molt necessàries per poder dur a terme la tasca adoptiva, **tasca ben diferent a la dels pares biològics**. Cal que descobreixin això, ja abans d'adoptar, perquè només així podran assumir la necessitat d'un ajut extern sense sentir-se ferits en el seu amor propi.
- Que caldrà aconseguir que el fill adoptiu s'adapti a la nova situació, però que **als pares també els caldrà adaptar-s'hi**, i que això els pot resultar complicat.
- L'adopció, a més, no ha de ser assumida i acceptada únicament per la parella de pares, amb convenciment i il·lusió per part dels dos, sinó que **ha de ser també assumida i acceptada per les famílies dels pares**. Si no es donen aquestes circumstàncies, no solament els pot costar molt l'adaptació, sinó que els pot resultar impracticable. Hi ha força parelles que se separen just després d'adoptar o al cap de poc temps.
- Que no hi ha cap garantia que un nen adoptat de molt petit hagi de tenir, en el futur, menys problemes que un d'adoptat més gran. Els resultats bons o dolents depenen de les vivències que hagi tingut en la seva primeríssima infantesa i de la seva capacitat innata per metabolitzar-les i superar-les. Per tant, **mai no hi ha cap garantia de res**, ja que no es pot fer cap estudi dels nens per saber quina mena de pares els convindria més.
- Que hi ha molts nens, sobretot procedents dels països de l'Est, que han patit tantes carències en uns moments crucials per al seu desenvolupament, que poden patir de problemes irreversibles i, per tant, irrecuperables, per molts mitjans que es puguin utilitzar.
- També s'ha de saber, i treballar a fons, que hi ha països on es comercialitza, **sota l'aparença de legalitat**, amb els nens. Va sortir als diaris el cas de Romania, on el mateix estat ha promogut la venda de criatures. O a la mateixa Argentina, on durant la dictadura es donaven nens "legalment", nens que havien estat robats als pares dissidents del govern. Si no en parlem, ens podem estar fent còmplices d'aquests funcionaments indesitjables. La gent ha de saber a què s'exposa, a fi de poder actuar en conseqüència. **La idea de comprar criatures** és molt present en la ment de qui ho desitja desesperadament i topa amb dificultats per obtenir-ho de manera ràpida. Hi ha parelles que, després d'haver fet el recorregut i no haver entès res, opten per la via il·legal.
- Que moltes vegades no es pot engendrar a causa de problemes emocionals, sobretot en la dona. Si s'adoptava en aquestes condicions, hi ha moltes probabilitats de tenir un conflicte rere l'altre, perquè els conflictes psíquics d'aquesta dona, que generalment es concreten en problemes interns amb la pròpia mare, interferiran en la relació amb el seu fill adoptiu, que és fill biològic d'una dona desconeguda que ha pogut engendrar i parir, com va poder-ho fer la seva mare. Una adopció no ajuda a resoldre els problemes interns de la mare adoptiva, sinó que els incrementa i fa que la dona no pugui evitar descarregar el seu malestar en el fill adoptat.
- Que l'adopció **no es pot entendre com un acte altruista**, per molta tendència que hi hagi a voler creure que ho és. Aquest supòsit cal treballar-lo molt a fons, perquè ja hem dit que la idea

de “*si l’estimem* (que sovint amaga el sentiment inconfessat de “*si som tan bons i altruistes*”) el nen hauria d’estar bé” no s’aguanta per enlloc i pot ser font de gran malestar.

- També cal lluitar contra el convenciment que, com que “hi ha pares biològics que ho fan fatal i per això hi ha nens per adoptar”, no cal filar tan prim a l’hora de seleccionar pares adoptius. També s’ha de poder fer front a l’argument que “als pares biològics ningú no els fa cap prova”. No és el mateix: **per a un nen que ha estat abandonat, un segon fracàs pot ser la catàstrofe.**
- Que no hi ha tants nens per adoptar com s’acostuma a pensar. Hi ha moltes més parelles que ho sol·liciten que no pas nens en situació de ser adoptats. A més, es pot ajudar de diferents maneres, tant als nens desemparats i no adoptables com als nens que poden ser adoptats.
- Finalment, una cosa que també caldria que arribés al públic en general, és el fet que hi ha molts nens que, després d’haver estat adoptats, són maltractats per la seva nova família, la qual no pot suportar les tensions que apareixen inevitablement. I que un percentatge elevat de nens adoptats a l’estat espanyol, són retornats: alguns van a famílies acollidores i altres són internats en institucions. Fa cosa de quatre anys va aparèixer publicat als diaris que els retorns arribaven a un 25 %. Ara no tinc xifres, perquè no s’ha tornat a publicar, però en un programa televisiu de fa poc, una mare acollidora va dir que a Catalunya es tornava cada any el 5 % dels nens adoptats.

Vaig tenir ocasió de veure un informe d’una psicòloga que treballa en un CSMIJ i que, entre altres coses, deia:

“És sorprenent el nombre de nens retornats, tant des d’acolliments i preadoptius que no van bé, com d’adopcions internacionals. Hi ha casos de nens que, al cap de deu anys d’haver estat adoptats, ens els trobem en un centre quan pensàvem que seguien amb la seva família adoptiva.

En la majoria d’ocasions, ningú no sap explicar el que ha passat. El fet que hi hagi nombrosos equips diferents que intervenen en els casos, EAIAs diferents, de diferents territoris, fa que la informació quedi disgregada i la visió del nen molt restringida. El nen retornat sol ser un nen rebutjat moltes vegades i molt culpabilitzat perquè “ha petat la família”. No té cap esperança, ja que els vincles amb la família biològica estan totalment tallats i la possibilitat d’un altre acolliment o adopció és desestimat.

Penso que pot esdevenir un nen sense futur si no troba en la institució l’empament necessari per poder créixer en tots els sentits. Tinc experiència en tres casos de nens d’adopció internacional que han estat enretirats de la tutela per part de l’administració, atenent a denúncies de maltractaments per part dels pares adoptius. Eren pares que havien estat declarats “idonis” oficialment i que es van convertir en maltractadors.”

V – les coses que s’haurien de poder fer de manera diferent

- Caldria fer una preparació **molt ben feta**. I, per poder-la fer ben feta, el treball de preparació hauria de ser necessàriament llarg, lent i laboriós. Un cap de setmana, per intensiu que sigui, només els pot ser útil a les parelles ja madures i conscients del que van a fer. Però, encara en aquests casos, sempre queden massa coses deixades de banda que inevitablement sorgiran després en el moment més inoportú.
- Que, en tot cas d’adopció, la família ha de rebre una atenció especial des de l’inici. I que cal fer **un seguiment real**. No creure’s el que els pares expliquen, sinó veure el que passa en la relació. La majoria dels futurs pares adoptius no confien en els professionals. Només consulten **de debò** els pares més sensibles i que ja ho fan prou bé. Els altres, no solen acudir a rebre ajut i només ho fan quan estan desesperats. Si aquests pares es veuen obligats pel país d’origen a fer un “seguiment”, el fan molt desconfiats i no es pot saber mai, o gairebé mai, què passa en la

realitat.

- A més, penso que més que un seguiment, el que s'hauria de fer és un **acompanyament** des del primer moment, ja des d'abans d'adoptar. I que aquest acompanyament hauria de prosseguir durant el primer any de convivència. Passen coses que als pares els costen d'entendre, perquè gairebé tots parteixen dels paràmetres que ells coneixen: la família biològica. I ja he dit repetidament que no és el mateix.
- Pel que fa als professionals, també hem d'assumir que, **a més de saber que l'inconscient existeix, ens ho hem de creure**, hem de ser capaços d'entendre'l i hem de poder-hi treballar. Si no, només farem pessigolles, treball racional i de bones intencions, però sense cap eficàcia.
- El treball preparatori dels futurs pares adoptius hauria de durar uns quants mesos, abans de presentar la sol·licitud. L'haurien de fer uns professionals diferents dels que, més tard, farien les proves de selecció, perquè els han de poder veure com a **professionals en qui confiar, no com a examinadors o jutges**. Per garantir això, no hi hauria d'haver cap contacte entre els dos grups de professionals, ni s'hauria de passar cap informació d'un equip a l'altre. Així quedaria garantit el secret professional, el dret a la privacitat i probablement podrien expressar-se amb més confiança, no amagar les inquietuds i els dubtes i sortir-ne molt beneficiats.

resum

S'ha d'ajudar els possibles futurs pares a perdre unes conviccions molt arrelades. Han de poder entendre i assumir que no és millor un nen petit que gran, i que pot ser molt pitjor. També, que amb amor no n'hi ha prou i que hi ha d'haver conflicte, per força, i que cal que el conflicte sorgeixi. Han de saber realment que adoptar no és tenir un fill, és molt més complex. I també que l'adaptació no l'ha de fer solament l'infant: també els pares s'han d'adaptar a la nova situació, i això els pot ser molt difícil. També, i sobretot, se'ls ha d'ajudar a fer **el dol pel fill propi que no poden tenir**.

És evident que, perquè tot això es pugui entendre i assumir, cal temps. No n'hi ha prou amb un "recorregut" de cap de setmana. Les persones hi van molt espantades i, per tant, molt a la defensiva. Això els impedeix obrir-se, escoltar i entendre.

Cal pensar en un altre tipus de preparació que permeti avançar-se als esdeveniments. Cal fer un autèntic treball de prevenció i d'ajut. El sistema actual no soluciona els problemes de base ni garanteix un bon seguiment futur a les famílies.

Les parelles que aspiren a ser pares adoptius **han de poder viure l'experiència que se'ls està ajudant**, ho han de poder arribar a sentir així. I això no s'aconsegueix en unes poques sessions intensives. No poden arribar a descobrir que se'ls podrà ajudar en el futur perquè viuen el procés com un control, com un judici pendent de sentència, amb l'agregant afegit de la por a una sentència negativa.

Han de descobrir que un seguiment, un acompanyament, no és un control sinó un ajut. I només ho descobriran si, durant el procés, poden anar perdent les pors i s'adonen que el treball que es va fer els ajuda a entendre coses, a calmar ansietats, a clarificar-se. També han de poder arribar a pensar que adonar-se que tal vegada no són una parella adequada per adoptar, no és un mal sinó un bé per a ells i les seves famílies. Només així es podria evitar que se sentissin ferits, perquè ho haurien descobert ells mateixos. Naturalment, sempre hi haurà algunes parelles més conflictives que no ho podran arribar a veure per si soles, però crec que amb un treball més llarg i ben planificat que permetés elaborar i sedimentar les coses elaborades i que permetés també que se sentissin **ben acompanyats**, es podria aplanar força el camí per ajudar-los a entendre-ho i fer-se'n càrrec.